

wil, geen leids.

sch kabinet, dat
heid der Kamer

zonder naar d:

van het begin af

daarop plaats te

1. parlementair ge-

rdelijkheidbeset

sterk genoeg zal

ven vrijbuiten.

voor de verkie-

dacht.

HEPP.

CK.

neuele Ethiek. Be-

leiding van zijn

door A. Hymans,

— Zeist, 1929.

verschijnselen in

erkt het roepen

nogtoe was toe-

ende omstandig-

set het.

+ menschen het

er. Alleen komen

nderen het niet

en zijn huich-

erwetsche deus-

ich allerlei mo-

volgens hun na-

f zij de natuur

wil dan haar

moet een einde

naam genoemd.

overhoord. Een

en, een moraal,

elke de mensch

arwichtige theo-

m vrouwen, ja

is voorstanders

op het moeder-

met den geest

te vrije seksuele

ijkheid geprezen.

in een toestand

maakte kon-

appij, welke de

men. De school

toekomstig ge-

telijke praktijken

arbij aan. Men

prak, het zwijgen

komt voort uit

en hen, die geen

zijn juist de pio-

te profeten, die

de ongelukki-

in, terwijl Europeesche boeken van dezelfde en niet
zelden van verder strekking, veelal slechts uit bibliothe-

ken worden betrokken?
Ik geloof dit hierin te moeten zoeken: de zwakheid
der Europeesche voorloppers en geestesverwanten en
naloopers van Ben Lindsey is hierin gelegen, dat zij
hun kracht zoeken in zware konstrukties. Het moet voor-
al zwaar zijn, opdat de menschen niet denken, dat
zij er licht overheen loopen.

Het publiek daarentegen, waarvoor het geschreven is
en dat daarin gewetens-stoppers kan ontvangen, oordeelt:
als er zoo zwaar over geboond moet worden, zal het
wel niet in orde zijn. Zij houden de praktijken aan,
maar de geboden rechtvaardiging mijden ze als een
heet hangijzer.

Ben Lindsey legt het anders aan.
Hij handelt volgens het Amerikaansche recept: to make
the best of it, het beste ervan maken, wat ervan te
maken is.

In de eerste plaats werpt hij zich op als advocaat
voor de jeugd. Dat bezorgt hem de sympathie der
jonge menschen. De ouderen, zoo richt hij zich tot
de jongeren, begrijpen u niet. Zij noemen, wat niet
strookt met hun begrippen van seksuele moraal, on-
zedelijk. Het leven, dat gij met allen van uw leeftijd leidt,
wordt door hen veroordeeld. Maar ik begrijp u. Niet,
dat ik al uw seksuele opvattingen en praktijken goed-
keur. Soms handelt gij onverstandig. Het ontbreekt
u aan goede voorlichting. Als gij die maar krijgt, komt
het in orde. Gij behoeft niet de moraal van uw ouders
en grootouders over te nemen. Maar wat gij doet, moet
gij bewust doen. Gij moet met overleg en verstand
handelen. En zoo hebt gij u niet naar de moraal
te veranderen, die moraal verandert zich naar u.

Zoo'n redeneering kan iedereen snappen.
En de wereld is wel zoo veramerikaniseerd, dat zij
zich niet graag over ingewikkelde theorieën het hoofd
breekt.

Men kan dit in Europa — zij het dan meer op
ander terrein — betreuren.

Met die werkelijkheid heeft men rekening te houden.
Onlangs dwaalde mijn oog af naar een filmrubriek.
Daar las ik een paar zinnen, waarin over het Euro-
peesche uitgaande publiek steen en been werd geklaagd.
Welverzorgde, kunstzinnige films gaan niet, maar van
Amerikaansche flauwiteiten en dwaasheden krijgt men
niet genoeg. Hollywood blijft troef!

Het Amerikanisatie-proces werkt ook hier.

Vandaar, dat Ben Lindsey toegang kreeg, waar an-
deren voor een gesloten deur kwamen.

Ben Lindsey weet, hoe hij met jonge menschen
moet omgaan. Hij is voor hen niet te hoog. Hij palmt
hen in. Hij boezemt hen als ook ouderen eenig vertrou-
wen in, doordat hij van het alleruiterste niets moet
hebben. Hij is veel minder radikaal dan zijn Europee-
sche konkurrenten. Over het geheel is men van het
radikale niet gediend. Fanatiek drijven wordt slechts
door de enkelen begroot. De massa wendt er zich
van af. Zij wil niet naar het eindstation. Denkt er
zelfs niet over. Een paar stations verder is al mooi
genoeg. Dit nu heeft Ben Lindsey intuïtief doorzien.
Daar gedraagt hij zich naar. Daaraan dankt hij zijn
„reuze-succes“.

Doch dat „reuze-succes“ maakt zijn boek gevaarlijk.
En het kan dan ook niet anders dan toegejuicht,
dat er boeken en artikelen verschenen, welke bedoelen
tegenstrijd toe te dienen.

Ik zal mij van het opsommen van titels onthouden.
Ik bepaal mij tot het boek van Hymans.

Het is de beste bestrijding van Lindsey's beschou-
wingen, welke ik tot heden las.

En hoewel ik hier geen recensie schrijf, mag ik ter-
loops wel adviseeren, dat ieder, die in enig opzicht
met den invloed van Ben Lindsey te maken krijgt,
rich dit werk aanschaffe.

Heeft hij „Opstandige Jeugd“ zelf niet gelezen, dan
verdient het aanbeveling, dat hij met de laatste hoofd-
stukken beginne.

Op blz. 85 b.v. ontvangt men een tamelijk volledige
indruk van wat Lindsey wenscht. Lindsey — aldus
Hymans — ziet gevaren voor de zedelijkheid dreigen.
Zijn middelen daartegen zijn: „het proefhuwelijk, waarbij
het van overheidswege verboden zal zijn kinderen te
krijgen; de aanvulling daarop met de vereischte toestem-
ming van de Overheid tot het krijgen van kinderen;
door de Overheid gepropageerde regeling van het kinder-
tal; het recht van de ongehuwde vrouw tot het krijgen
van kinderen (hierbij zegt Lindsey niet, of hij — evenals
dat hij de gehuwden het geval is — dit recht aan
de eene vrouw wil geven en aan de andere om euge-
netische redenen wil weigeren); het onvruchtbaar maken
van bepaalde minderwaardige individuen“.

Hymans is op het gebied der Seksuele Ethiek bui-
tengewoon belezen.

Hij vermeldt een hoeveelheid litteratuur, waarvoor
men respect moet hebben. Ik heb er mijn kaartenkast
niet op geraadpleegd of hij werken ongebruikt liet.
Maar van wat in ons land verscheen sloeg hij niets
belangrijks over.

Hij beperkt zich dan ook niet tot Lindsey.

Doch hij teekent heel de stuwung van den modernen
tijd naar een andere huwelijksmoraal.

Daarbij schrijft hij een eenvoudigen, klaren stijl, wat
vooral aan een boek als het zijne ten goede moet
komen.

En wat voor ons nog meer beteekent: met groote
beslistheid komt hij op voor de christelijke grondslagen
van het huwelijk.

In het begin bespreekt Hymans de groote oppervlakkig-

heid van Lindsey's boek. Dat is natuurlijk met het moeilij-
ste deel van zijn taak. Want ware Lindsey niet oppervlakkig,
zijn werk zou bij de andere van denzelfden aard, die
door weinigen worden gelezen, kunnen worden gede-
poneerd. Uit den stapel oppervlakkigheden, welke echter
te licht zijn, dan dat de zolders ervan zouden kraken,
kan Hymans er maar enkele kiezen. Terecht attendeert
hij prop, hoe Lindsey de seksuele opvoeding exclusief
intellectueel opvat. Voorlichting is hij hem alles.
Van de jonge meisjes, die van het seksuele leven op
de hoogte zijn gebracht, zegt hij: „Haar treft geen lelsel:
het is, alsof ze inderdaad door Engelen bewaard wor-
den“. Dat intellectualistische liedje kennen we. Men
moet of ervaringloos tegenover het leven staan of door
ervaring niets geleerd hebben, om daarnaar nog te
luisteren. Maar... „het is gezet op dansmuziek. Ook
protesteert Hymans tegen het begrip „liefde“, dat Lind-
sey huldigt en dat niet anders is dan zinnelijkheid.
Helaas wordt de liefde niet alleen door den man uit
Denver naar omlaag gehaald. Zijn waarschuwing is
hier op haar plaats: „Tot in onze eigen kring dreigt
dit verzwakkend misbruik van het woord liefde in
te sluipen: in een overigens zeer mooi hoofdstuk
van het „Algemeen Weekblad voor Christendom
en Cultuur“ — ik haalde er hiervoor reeds iets uit aan —
wordt gesproken van het „onoorloofde liefdesleven
in zijn verschillende vormen“. Hij neemt er een loopje
mee, dat meisjes, die de vleugels branden, voor Lindsey
alle even lief en goed en mooi zijn en dat de fouten,
welke zij begingen en uit onverstand en onwetendheid
zijn te verklaren, gemakkelijk worden verbeterd „na
enkele of na één enkel gesprek met — ja met Ben
Lindsey“. Wat Lindsey daarin verhandelt, verraadt hij
niet. Dat is zijn geheim. Zeker octrooi op genomen!

Vervolgens beschuldigt de schrijver Lindsey van
„knoeien“. Dat woord is niet te sterk. Lindsey leende
zich immers tot de praktijk van ondergeschoven kin-
deren. Babies van ongehuwde moeders werden door
zijn toedoen en met behulp van dokters als kinderen
van kinderlooze echtparen aangegeven. Hier deed de
rechtter het recht wel struikelen op de straten!

Een tweetal hoofdstukken worden gewijd aan plaatsen,
waar Lindsey zichzelf tegensprekt of speelt met woer-
den. De slagen, daarin toegebracht, zijn raak!

Al werkt Lindsey met idealistische motieven, duidelijk
laat Hymans den materialistischen achtergrond zien. Hij
citeert: „Het huwelijk zou zelden een mislukking zijn,
als de levensomstandigheden en de economische voor-
waarden goed waren en eveneens moet het haast wel
verkeerd gaan, als het duidelijk blijkt, dat zulke voor-
waarden ontbreken en dus het huwelijk zich slechts
met moeite kan handhaven“. Na zoo'n citaat zijn feite-
lijk verdere bewijzen overbodig. Op diezelfde materia-
listisch-rationaliserende lijn ligt naar het oordeel van
Hymans ook het z.g.n. plaatsvervangende moe-
derschap (men zie daarvoor Gen. 30:3), waartegen
Lindsey ook in zijn kwaliteit als kinderrechtter geen be-
zwaar bleek te hebben.

Heel aardig neemt de medicus Hymans den jurist
Lindsey op den hak, waar deze zich op medisch ter-
rein waagt. En hij verwijst „voor verdere medische
onzin“ naar het boek, dat Lindsey later deed verschij-
nen „Huwelijk in kameradschap“. Toch gleed ook Hymans
voet uit, toen hij zich op zuiver theologisch
gebied begaf. Hij meent, dat zelfs hoererij geen grond
van echtscheiding mag wezen. En hij beredeneert dit
zoo: „De woorden „anders dan uit oorzaak van hoe-
rerij“ of „anders dan om hoererij“ komen alleen bij
Mattheus voor (5:32; 19:9); in de parallele plaatsen
bij Markus (10:11) en Lukas (16:18) komen ze niet
voor en ook Paulus vermeldt ze niet in 1 Kor. 7:10 v.
Ze zijn daarom waarschijnlijk niet van den Heere Jezus
zelf afkomstig, maar in de overlevering, die Mattheus
volgde (of misschien ook door hemzelf) uit de aan
Sjammai toegeschreven interpretatie van Deut. 24:1
overgenomen“. Hymans heeft eerlijk op, waar hij die
wijsheid vandaan heeft. Maar de randslieden, door hem
gekozen, worden door ons gewraakt. Daar steekt een
verkeerde inspiratie-theorie achter! Had „schoenmaker“
Hymans zich gehouden bij zijn leest! Overigens heeft hij
echter, waar hij zich ook op de Schrift beroept, onze
volle instemming.

Want het is niet een van de geringste verdiensten
van dit geschrift, dat het met Gods Woord te rade
gaat en dat daaraan de beslissing wordt toegekend.
Als Lindsey verzekert: „Ik heb vertrouwen in de resul-
taten, in de innerlijke goedheid der menschen en in
het waarachtig goddelijke van de scheppende evolutie,
die aan dit alles ten grondslag ligt“, dan merkt Hymans
op, dat dit niet met den bijbel strookt.

„Ik heb geleerd niemand te veroordeelen en niets
meer gemeen of onrein te vinden.“ Alzoo sprak Lind-
sey. Hymans trekt daaruit de ware konklusie: „Lindsey
kent geen zedelijke norm“ en onder zedelijke norm
verstaat hij een door God gestelden eisch.

Dat het saamvattend oordeel van Hymans over dit
boek van Lindsey een scherp vonnis inhoudt, laat zich
verwachten. „Een boek als dat van Lindsey, op deze
wijze pleitend en betoogend voor een nieuwe orde van
zaken, is schadelijker te achten dan grove pornogra-
fie. Bij velen toch, die naar pornographisch werk
gripen, zal het besef leven, dat zij naar iets heilijks, naar
iets verlagendes gripen; naar iets, dat het daglicht
niet verdragen kan.“

Ergo dan pornografie!

Hoe juist is dit gezien!

Lindsey meent, dat drang naar vrijheid een kenmerk
is van de legendarische jeugd. En hij eischt: geef ze
de vrijheid. Laten de jonge menschen een proefhuwe-

lijk aangaan. Maar... de staat moet het krijgen van
kinderen verbieden. Laat het ongehuwde meisje moe-
der worden, indien zij het wenscht. De staat sanctioneere
dat. De staat trede regeland op bij het geboortecijfer.
De staat doe dit en doe dat.

Hierbij laat Hymans spatieeren: „In naam der
vrijheid wordt ons hier geboden de meest
duidelooze staatsdwang; in naam der vrij-
heid de meest ondraaglijke staatsbemoei-
ing met het eigenste eigen leven“.

Wie een vrijheid buiten Christus zoekt, geeft zich
onafwijsbaar aan menschenlijken dwang over.

Hymans poogde in Lindsey te waardeeren zijn eer-
lijkheid, zijn liefde tot de jeugd en zijn optimisme.
Maar aan het einde van zijn boek bekenet hij, dat
hij in de eerlijkheid de pijn heeft gemist; dat de liefde
een karikatuur is van liefde en „dat het naar den hoog-
sten maatstaf gemeten liefdeloos is van den opvoeder
te volgen in plaats van vóór te gaan; dat dit optimisme
zich grondt op in den mensch gelegen factoren“, en
„wanneer ons vertrouwen in menschen ondernijnd zal
worden, zal ook ons optimisme ineenzakken“. Het echte
optimisme herinnert — aldus Hymans aan het slot —
zich het woord van Hem, Die op den troon zit: „Ik
maak alle dingen nieuw“.

Dit boek van de week is een mooi boek over een
leelijk boek.

Het is een gezond boek over een verlorven boek.

Het is een christelijk boek over een humanistisch
boek.

Want Lindsey's boek is als een giftige vrucht gegroeid
aan den boom van het humanisme, een boom goed tot
spijze, een lust voor de oogen, begeerlijk om ver-
standig te maken.

Maar wie daarvan eet, sterft den dood.

HEPP.

PERSSCHOUW.

De stadsdominee en de preek.

Dr K. Dijk schrijft in „Geref. Kh. Den Haag“ over
„Stads-dominees en hun gemeente“. Uit het eerste artikel
knip ik dit gedeelte:

Laat ik mogen beginnen met de prediking.
Zeker, het is een vreugde aan zooveel het Woord
te mogen prediken.

Het stemt tot ootmoedige blijdschap, wanneer God
door ons velen bereikt.

Maar... een stadskerk beziet deze dingen niet
altijd en ook niet voldoende van de ideale zijde.
Wanneer zij altijd leefde in het besef: in Gods huis
heeft Hij zelf een boodschap aan ons; Zijn dienst-
knecht spreekt Zijn Woord: ik heb naar Christus'
Evangelie te luisteren, (waarvan natuurlijk moet
beantwoorden de roeping der dienaren om dat Woord
in al zijn rijkdom te ontvouwen), was er weinig
gevaar van afbuiging van het ideale spoor. Maar
zoo geestelijk zijn wij menschen niet. Wij zijn van
gelijke bewegingen als de Corinthiërs, die ook gin-
gen keuren en kiezen. We hebben een „aardsch“
hart, en ach: daar komt nog vleesch en wereld
bij. — en de weg voor allerlei minder goede dingen
is gebaan. Omdat men meer dan één dominee heeft,
gaat men vergelijken. Men gebruikt den een als
gewicht om den ander te wegen. Men stelt ze naast
en tegenover elkaar, en vergunt me dat beeld, de
predikantenlijst in de Kerkbode is voor menig een
als een spijkaart, waaruit men het liefst dat gerecht
kiest, dat men zelf het lekkerst vindt. En dan vooral
die gerechten, die nieuw zijn. Zij streven tot stre-
ling van 't gemoed den honig ver te boven, of,
om een ander beeld en een woord van Ds Sik-
kel Sr. te gebruiken: stadskerken houden veel van
haar Benjamin, al vergeten zij waarlijk de ouderen
niet.

Wat is hiervan het gevolg?

Velerlei, wat ik liever niet noem.

Een stadsgemeente is een pracht-plaats om zich
te harden.

Maar dit is wel een van de vruchten, dat in een
grote stadsgemeente een dominee veel meer voor
een gehoor preekt dan voor zijn gemeente.
Wij hebben, Gode zij dank, bij ons dat navel verzwaakt,
door de kerkplitsing. Wij hebben de vrijmoedigheid
genomen om de massaliteit te breken, en ik ben
nog altijd dankbaar, dat deze eerste stap op den
weg is gezet. Maar het kwaad is niet geheel verhol-
pen, dat in de prediking dominees en gemeente, d.w.z.
dat deel, dat hij bewaakt, zoo veel gescheiden zijn,
en het contact niet bereikt wordt, dat voor de zu-
ivere bearbeiding der gemeente noodig is. En dit
drukt het stadswerk. Daarbij wil ik aller-
minst vergeten, dat op de Dienaren des Woords
de roeping rust om alle krachten in te spannen,
en alle heerlijkheid van het Woord te laten schitteren.
Daarbij zie ik waarlijk niet over het hoofd, dat de
dominees hun uiterste best hebben te doen, neem
niet om door allerlei interessante dingen, maar door
de schoonheid en majesteit van het Woord de men-
schen te trekken. Ik pleit niemand vrij, die niet
vrij te pleiten is, doch de constellatie van den pre-
dikant in de grote steden is niet bevoorliefd
aan de waardeering van allen. Ook de barmhartig-
heden der gereformeerden kunnen wroed zijn. Toen
ik hier pas was hoorde ik over een preek van een
dominee uit een andere plaats, die hier preekte, deze
ontboezeming van een niet-jengigen broeder: „zoo
iets prachtigs hebben wij hier nog nooit gehoord“,
op welke zielekroet van verbazing een onthousias-
men volgde van een anderen disp-getroffen hoorder.
En ik dacht aan de prediking van Sikkels, Oranje,
de Moor, en aan den arbeid van Doorn en
Van der Linden, om maar niet meer te noe-
men, en ik vroeg mezelf af: is dat nu alles reeds
vergeten?

Nu zal men deze dingen niet zoo hard bedoelen.